

Западной Европы показали, что межкультурные, межэтнические контакты не исключают и конфликтов, возникающих на разной почве, в том числе и на религиозной. Поэтому столь важно воспитание этнической и религиозной толерантности. В любой национальной культуре немаловажное место занимают религиозные ценности. Если язык – это универсальная оболочка общественного сознания, то религия – это общий источник самых глубоких и жизненно важных смыслов общественного сознания.

Современное религиоведение использует метод сравнения, доказавший свою высокую эффективность и теоретическую плодотворность. Сегодня он крайне необходим для налаживания диалога и взаимодействия стран и народов. Недостаточность религиозного просвещения, безграмотность большинства населения в вопросах религии, информационная война способствуют созданию базы для привлечения молодых людей в ряды религиозных экстремистов. Активное присутствие религиозного фактора в современной системе международных отношений глобального мира стало уже признанным явлением. В основе христианства, ислама, буддизма, иудаизма, индуизма – при всех различиях и особенностях – лежат базовые общие моральные, нравственные, духовные ценности: милосердие, взаимопомощь, правда, справедливость, уважение к старшим, идеалы семьи и труда. Эти ценностные ориентиры невозможно чем-либо заменить, их надо укреплять. На духовно-нравственный потенциал возложена функция взаимосвязи, объединения внутреннего мира смыслов с внешними. На основе усвоенных ценностей, лежащих в его основе, человек выбирает цели и задачи, способы и средства осуществления деятельности. Духовно-нравственный стержень всех религий является основой взаимопонимания между людьми, столь несхожими по происхождению, воспитанию и интересам. И на этом стержне строятся все принципы диалогов, толерантности, солидарности.

В условиях современных глобальных вызовов и угроз вопрос о значимости культурных различий, моделей поведения, в основе которых лежат религиозные различия, способность их осознать, понять и адекватно учесть в процессе коммуникации является решающим [1, с. 13].

ЛИТЕРАТУРА

1. *Армстронг, К.* Битва за Бога. История фундаментализма / К. Армстронг. – М., 2013.

А. М. Ізергіна (Мінск)

ДА ПЫТАННЯ ЗАХАВАННЯ ЭТНІЧНАЙ ІДЭНТЫЧНАСЦІ БЕЛАРУСКАЙ СУПОЛЬНАСЦІ Ў ЛІТВЕ

Актуальным у кантэксце працэсаў глабалізацыі з'яўляецца навуковае вывучэнне і асэнсаванне месца і ролі дыяспар у сацыяльным жыцці, калі фарміраванне адзінай інфармацыйнай і эканамічнай прасторы ёсць адна з прычын радыкальнай змены сітуацыі ў сферы міграцыйных працэсаў. У кантэксце дадзенай праблемы адной з задач з'яўляецца ацэнка ўплыву

дыяспары на палітычную, эканамічную, адміністрацыйна-прававую, культурную і іншыя сферы жыцця грамадства, усталяванне сувязяў з метраполіяй. Адраджэнне нацыянальнай ідэнтычнасці сярод розных пакаленняў беларусаў за мяжой можа быць эфектыўна выкарыстана для ўмацавання эканамічнай і культурнай прысутнасці беларускай дзяржавы ў розных краінах свету [1, с. 6].

У перыяд з канца XIX ст. да 1980-х гг. беларуская дыяспара ахоплівала ад 1/6 да 1/3 часткі беларусаў. На тэрыторыі былога Савецкага Саюза са спыненнем існавання гэтай дзяржавы адбываецца вылучэнне малых этнічных груп як асобных сацыяльна-структурных адзінак, у дачыненні да якіх ужываюць тэрмін *дыяспара*. Словам *дыяспара* (з грэчаскай мовы – ‘рассяленне’) прынята называць сукупнасць пэўнага народа, якая жыве за межамі метраполіі і валодае асноўнымі рысамі нацыянальнай адметнасці народа – мовай, культурай, самасвядомасцю. Тэрмін *беларуская дыяспара* пачаў актыўна ўжывацца ў навуковых даследаваннях і публіцыстыцы адносна нядаўна, атрымаў сваё распаўсюджванне ў беларускай гістарыяграфіі з канца 1980-х гг. [2].

Нягледзячы на амаль стагадовую гісторыю існавання беларускіх асяродкаў у замежжы, яны дагэтуль застаюцца мала вывучанымі: толькі чатыры грунтоўныя працы, прысвечаныя жыццю беларускай дыяспары ў асобных краінах, – «Беларусы ў ЗША» В. Кіпеля, «Беларусы ў Аўстраліі», «Беларусы ў Вялікабрытаніі» Н. Гардзіенкі, «Беларусы ў Канадзе» Я. Садоўскага (на англійскай мове). Навукоўцамі з розных краін у накірунку даследавання беларускай дыяспары ў Літве былі асветлены асобныя тэмы [3–9]. Але сёння адсутнічае праца, прысвечаная этналагічнаму вывучэнню беларусаў у літоўскай дзяржаве. Такім чынам, мэта дадзенай працы – даследаванне пытання захавання этнакультурных асаблівасцей беларусаў Літвы. Тэрыторыя даследавання – межы сучаснай літоўскай дзяржавы. Крыніцай даследавання сталі этнаграфічныя матэрыялы, якія былі сабраны аўтарам падчас сустрэч з беларусамі Літвы на працягу 2015 года ў г. Вільнюс. Рэспандэнты прадстаўляюць два пакаленні жыхароў Вільнюса: людзі ва ўзросце ад 35 да 60, рэспандэнты старэйшыя за 65 год.

У выніку геапалітычных падзей на працягу XX ст. палітычная карта Цэнтральна-Усходняй Еўропы змянялася тройчы – пасля Першай і Другой сусветных войнаў, распаду Савецкага саюза, беларусы, якія былі карэннымі жыхарамі Паўднёва-Усходніх тэрыторый сучаснай Літвы, сталі нацыянальнай меншасцю Літоўскай дзяржавы. Палітыка Польскай, Літоўскай, Савецкай дзяржаў, пад уплывам якіх знаходзілася беларуская этнічная група ў выніку геапалітычных катаклізмаў, была накіравана на інтэграцыю і асіміляцыю беларускага насельніцтва.

Працэс этнічнай мабілізацыі беларусаў Літвы на сучасным этапе звязаны з палітыкай перабудовы. У БССР, як і ва ўсім Савецкім Саюзе, пачалі заўважацца пэўныя прыкметы лібералізацыі і дэструкцыі савецкага грамадства. Пачалі ўзнікаць першыя беларускія культурна-асветныя арганізацыі. У 1988 г. быў арганізаваны клуб аматараў беларускай народнай творчасці «Сябрына» [10, арк. 4], Таварыства беларускай культуры [Там жа, арк. 10].

Пасля абвяшчэння незалежнасці Літвы большасць беларусаў, якія стала пражываюць у гэтай дзяржаве, прынялі яе грамадзянства, а пэўная колькасць атрымала беларускае. Істотна іншы маштаб набыў «нацыяналізм дыяспары» – гуртаванне суродзічаў, выяўленне і рэалізацыя іх нацыянальных імкненняў. Беларуска грамада выразна заявіла ўладам і грамадскасці аб сваіх нацыянальных патрэбах, неабходнасці адраджэння культурнай і гістарычнай спадчыны беларусаў на Віленшчыне. Так, у Вільні з 1993 г. дзейнічае беларуская сярэдняя школа імя Францыска Скарыны. Навучальная ўстанова з'яўляецца пераемніцай традыцый Віленскай беларускай гімназіі, якая была цэнтрам беларускага грамадскага жыцця ў Паўднёва-Усходняй Літве і цэнтрам беларускай адукацыі на працягу свайго існавання (1919–1944). Гэта была адукацыйная ўстанова высокага ўзроўню, таму там, акрамя беларусаў, вучыліся і яўрэі, і палякі, рускія, латышы.

Сёння гімназія імя Францыска Скарыны з'яўляецца адзінай поўнай сярэдняй беларускай школай за мяжой. Школа імя Францыска Скарыны ў Вільнюсе – цэнтр беларускай культуры. Шэраг прадметаў у школе выкладаецца на беларускай мове. Спецкурс «Этнакультура Беларусі» знаёміць з асаблівасцямі беларускай мовы і культуры. Але ў школе ганарацца не толькі тым, што ўплываюць на фарміраванне пачуцця патрыятызму ў сваіх вучняў, але і іх высокім узроўнем адукацыі. Выпускнікі школы маюць магчымасць паступаць ва ўстановы вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь.

2 верасня 2002 года па ініцыятыве Аб'яднання беларускіх грамадскіх арганізацый Літвы ў школе быў адкрыты музей беларускай літаратуры і мастацтва. Асноўную экспазіцыю музея складаюць карціны беларускіх мастакоў, якія жывуць у Літве, карціны, падараныя Саюзам мастакоў Рэспублікі Беларусь, экспанаты, якія распавядаюць пра класікаў беларускай літаратуры, выстава «Янка Купала ў дыялогу культур», рэдкія, унікальныя кнігі. У фондах музея беражліва захоўваюцца шматлікія фатаграфіі, фотакопіі рукапісаў Я. Купалы, Я. Коласа, Ф. Багушэвіча, Цёткі, якія перадаў Віленскі музей імя А. С. Пушкіна.

У 2001 г. у Вільні было зарэгістравана грамадскае аб'яднанне «Беларускі музей імя Івана Луцкевіча», якое ставіць мэтамі даследаванне старажытнай гісторыі, фіксацыю гістарычнага працэсу і прэзентацыю гістарычных ведаў у грамадстве. Сваю дзейнасць стваральнікі грамадскага аб'яднання разумеюць як працяг віленскай музейнай традыцыі, якая была закладзена Іванам Луцкевічам [11]. Віленскі беларускі музей імя Івана Луцкевіча, дзейнасць якога была ўмоўна падзелена на два перыяды (1921–1939, 1939–1945), захаваўся ў памяці наведвальнікаў як сапраўдная «беларуская Мека», цэнтр культурнага жыцця беларусаў у Вільні, «святое месца». Установа, якая збірала, захоўвала, даследавала, папулярывала сведчанні слаўнай беларускай гісторыі, этнаграфіі, мастацтва. Згадкі пра Музей можна знайсці ва ўспамінах вядомых беларускіх грамадскіх дзеячаў, паэтаў, мастакоў, педагогаў і звычайных наведвальнікаў, якіх кранулі багацці, сабраныя шчырым захавальнікам Іванам Луцкевічам. Трагічны лёс Музея і яго заснавальнікаў адбіўся

ў памяці сучаснікаў. Гэта стала значнай стратай для ўсяго беларускага народа. Менавіта таму не спыняюцца намаганні сучасных навукоўцаў, накіраваныя на пошук, вывучэнне і аднаўленне страчанага спадчыны. Адраджэнне Віленскага беларускага музея Івана Луцкевіча – гэта аднаўленне і захаванне нацыянальнай памяці беларусаў, вяртанне нацыянальнага сімвала [10, арк. 10].

У Літоўскай Рэспубліцы дзейнічаюць «Таварыства беларускай мовы», «Таварыства беларускай культуры». На факультэце славістыкі Віленскага педагагічнага ўніверсітэта – кафедра беларускай мовы, літаратуры і этнакультуры. У самой Вільні, Салечніках (Шальчынінкай), Свянцях (Швянчонісе), Вісагінасе, Друскінінкай і іншых месцах культурна-асветную працу вядуць 15 беларускіх арганізацый, сярод іх ёсць Грамадства былых палітвязняў. Яны аб'яднаны вакол Каардынацыйнага савета беларускіх суполак у Літве. З 1991 года беларускія мастакі ў Вільнюсе (А. Аблажэй, А. і К. Балаховіч, С. Зелянко, В. Кузьменка, В. Падбярэзскі, А. і С. Поклад і іншыя) удзельнічаюць у выставах Аб'яднання беларускіх мастакоў краін Балтыі «Маю гонар». З 1997 г. выдаецца газета беларусаў Літвы «Рунь» [Там жа, арк. 4; 12].

Беларускае насельніцтва Літвы можна падзяліць на дзве групы – аўтахтоннае насельніцтва і насельніцтва, якое мігравала з тэрыторыі Беларусі ў пасляваенны час. Падзел звязаны з гістарычнымі працэсамі, якія адбываліся на працягу XX стагоддзя. На ідэнтыфікацыю чалавека з той альбо іншай нацыяй уплываюць розныя фактары. Па-першае, палітыка дзяржавы ў якой пражывае чалавек і з якой атаясамлівае сябе. Па-другое, працэсы ўрбанізацыі і глабалізацыі. Па-трэцяе, рэлігійны фактар. З улікам вышэйпералічаных умоў неабходна разглядаць этнакультурныя асаблівасці беларускага насельніцтва Літвы.

Адносна месца жыхарства беларусаў Літвы можна падзяліць на дзве групы – вясковае і гарадское насельніцтва. Для вясковага насельніцтва характэрным з'яўляецца пражыванне ва ўласных дамах з падворкам і гаспадарчымі пабудовамі. Беларускае гарадское насельніцтва ў большасці пражывае ў кватэрах шматпавярховых дамоў [Там жа, арк. 3].

Сучасныя будаўнічыя тэндэнцыі з'яўляюцца дамінуючымі пры пабудове і абсталяванні ўласнага жылля беларусаў Літвы, але ў той самы момант людзі імкнуцца ўключыць у інтэр'ер жылля свае нацыянальныя адметнасці: ручнікі з беларускім арнамантам, саламяныя павукі, гістарычныя дзяржаўныя сімвалы і г.д. [Там жа, арк. 1].

Ва ўмовах глабалізацыі для захавання сваёй ідэнтычнасці малыя этнічныя групы звяртаюцца да сваіх традыцый. Традыцыйная культура беларусаў ёсць адзін з вызначальных нацыянальных сімвалаў. Асаблівасцю захавання і рэпрэзентацыі беларускай культуры ў Літве з'яўляецца яе адраджэнне сімвальнай элітай у гарадскім асяроддзі (пад сімвальнай элітай будзем разумець сацыяльна актыўную частку насельніцтва, пераважна навуковай і творчай інтэлігенцыі, якая стварае і тыражуе этнічныя каштоўнасці і сімвалы і тым самым фармуе і мабілізуе самасвядомасць беларускага насельніцтва ў Літве). У сельскай мясцовасці колькасць беларусаў, якія сябе прылічваюць

да беларускай нацыі, нязначная. Тлумачыцца гэта некалькімі прычынамі. Па-першае, адсутнасцю сувязі пакаленняў, калі частка беларусаў у пасляваенны час была рэпрэсавана. Па-другое, аддаленасцю ад гарадскіх цэнтраў, дзе пытаннямі адраджэння і захавання займаюцца беларускія арганізацыі. Па-трэцяе, рэлігійны фактар, калі часам у адпаведнасці з прыналежнасцю да пэўнай канфесіі чалавек адносіць сябе да той альбо іншай нацыі. Неабходна ўлічваць, што ўплыў і аўтарытэт мясцовай царкоўнай іерархіі для вясковага насельніцтва больш значны, чым расповеды «незнаёмцаў» пра беларускую культуру. У дадзеным накірунку спрацоўвае механізм падзелу «свой – чужы».

Адным з крытэрыяў вызначэння беларусаў Літвы як асобнай этнічнай групы з'яўляецца моўны. На сучасным этапе беларуская мова ў Літве юрыдычна і фактычна – мова беларускай этнакультурнай групы з абмежаваным характарам, ужываецца пераважна ў паўсядзённым жыцці і ў вуснай форме. Валоданне ёю ці яе вывучэнне тлумачыцца найперш суб'ектыўнымі прычынамі. Тым не менш яна знаходзіць пэўную рэалізацыю на макра- і мікраўзроўнях у літоўскім грамадстве і выглядае наступным чынам: 1) выкарыстанне беларускай літаратурнай мовы ў літаратурнай унармаванай і прастамоўнай разнавіднасцях; 2) сфера ўжывання беларускіх дыялектаў на беларуска-літоўскім памежжы; 3) беларускі лінгвістычны ўплыў на маўленне прадстаўнікоў іншых нацыянальных груп [8, с. 226].

У той самы час неабходна адзначыць, што валоданне і выкарыстанне беларускай мовы не з'яўляецца поўным крытэрыем ідэнтыфікацыі носьбіта з нацыяй, на мове якой ён размаўляе. Пацвярджэннем з'яўляецца артыкул навукоўца Валерыя Чэкмана, які быў напісаны па выніках мовазнаўчай экспедыцыі 1989 г. па тэрыторыях, дзе пражываюць палякі. У сваёй працы аўтар разглядае пытанні «простай мовы» (беларускай) і суадносін выкарыстання беларускай, польскай і літоўскай моў польскім насельніцтвам Літвы. Даледчык звяртае ўвагу на тое, што ўсё беларускамоўныя палякі лічаць польскую мову хутчэй за культурную і прэстыжную. З чужымі людзьмі стараюцца заўсёды размаўляць па-польску. На пытанне, якую мову беларускамоўныя палякі лічаць за сваю родную (нават, тыя якія размаўляюць выключна па-беларуску), без разваг абіраюць польскую, толькі адзінкі назвалі роднай мовай «простую», ніхто з апытаных не называе яе беларускай [13].

Вызначальным нацыянальным сімвалам беларусаў з'яўляецца традыцыйны касцюм. Сярод беларусаў Літвы распаўсюджаны касцюмы з дзвюма асноўнымі відамі вышыўкі – геаметрычнай і расліннай. Традыцыйны касцюм беларусы апранаюць на святы, у паўсядзённым жыцці – сучаснае адзенне.

У пытанні захавання традыцыйнай культуры неабходна вылучыць два ўзроўні. Першы – сямейныя традыцыі. Згодна са словамі Міраславы Русак: «У нас так прынята. Вялікае свята – Вялікдзень, Каляды – збіраемся ўсёй сям'ёй, прыязджаюць дзеці, унукі... на Каляды гатовім ежу. Патрэбна каб было 12 страў, вось дамаўляем і кожная гатовіць. Гэта постная куцця – усё без мяса. Абавязкова куццю робім, кожны з нас спрабуе» [10, арк. 2].

Другі – рэпрэзентацыя і захаванне беларускімі арганізацыямі. Так са слоў Валянціна Стэха: «Мы рыхтуем загадзя. Вось, напрыклад, перад Калядамі даём абвестку, што ў гэтым годзе калядаваць будзем у такі дзень.

Часам людзі самі тэлефануць запрашаюць, часам самі звонім – удакладняем. У дзень калядавання з гуртом “Сябрына” ідзем віншаваць людзей са святам з казой, зоркай. За столькі год людзі ўжо ведаюць і самі запрашаюць» [10, арк. 4]. Традыцыйным стала для беларусаў Літвы «Свята беларускай песні», якое адбываецца штогод у розных гарадах літоўскай дзяржавы. На мерапрыемства прязджаюць беларускія калектывы з усёй Літвы, таксама на свята запрашаюць калектывы з Беларусі [Там жа, арк. 1].

У той жа самы момант у жыцці беларусаў Літвы ёсць і цяжкасці. Адна з іх – стварэнне беларускай дыяспары. Справа ў тым, што актывістамі нацыянальнага ўздыму ў 1980-я – 90-я гг. ў большасці былі людзі ва ўзросце 20–40 гадоў. Прайшло некалькі дзясяткаў гадоў – моладзь, якая нарадзілася ў Літве ў гэты перыяд далучаецца да працэсу глабалізацыі: выязджае вучыцца і працаваць за межы Літвы, а людзі, якія прязджаюць з Беларусі з мэтай навучання, працы – не праяўляюць сваёй актыўнасці. Аднаўленне беларускіх суполак практычна не адбываецца і ў выніку колькасць беларусаў у Літве зніжаецца. Калі ў 1989 г. паводле дадзеных перапісу ў Літве пражывала 63 тысячы беларусаў, то за 12 гадоў колькасць беларусаў зменшылася: паводле дадзеных Літоўскага статыстычнага дэпартаменту, на тэрыторыі Літоўскай дзяржавы ў 2001 г. пражывала 42 866 беларусаў [14].

Такім чынам, у выніку геапалітычных змен на карце Еўропы на працягу XX ст. беларусы ператварыліся з карэнных жыхароў Віленшчыны ў нацыянальную меншасць Літоўскай дзяржавы. Сёння беларусы ў Літве з’яўляюцца трэцяй па колькасці нацыянальнай меншасцю. Уздым беларускага жыцця на сучасным этапе ў Літоўскай рэспубліцы звязаны з пачаткам перабудовы. Для развіцця беларускіх цэнтраў у Літве важнае месца займае стабільная грамадска-палітычная і культурная сітуацыя ў Беларусі, дзяржаўная зацікаўленасць у захаванні сваіх этнічных асаблівасцяў. Этнанацыянальныя ідэалогіі, захаванне і распрацоўкі творчай элітай вобразаў мінулага спрыяюць кансалідацыі беларускай супольнасці і фарміраванню этнічнай ідэнтычнасці розных узроўняў.

ЛІТАРАТУРА

1. *Гурко, А.* Сувязі беларускага этнасу / А. Гурко // *Наука.* – 2016. – № 33. – 15 жн. – С. 6.
2. *Коваль, В.* Контакты белорусского и украинского диаспор межвоенного периода [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://docviewer.yandex.by/?url=ya-serp%3A%2F%2Fpdf.kamunikat.org%2F13178-10.pdf&lang=be&c=55606669feb7>. – Дата доступа : 03.05.2015 г.
3. *Адамковіч, А.* Беларусы ў Літве: учора і сёння / А. Адамковіч // *Вільня.* – Вільня, 2010. – Кн. 1. – 200 с.
4. *Ціхаміраў, А.* З гісторыі беларускай дыяспары ў Літве / А. Ціхаміраў // *Дыяспара. Культуралогія. Гісторыя* / пад рэд. А. Мальдзіса, А. Смаленчука. – Мінск, 2006. – 359 с.

5. *Багалеіша, С. В.* Беларуска-літоўскія ўзаемаадносіны ў 1915–1924 гг. / С. В. Багалеіша. – Мінск : Беларус. дзярж. аграр. тэхн. ун-т, 2014. – 231 с.
6. *Плыгаўка, Л.* Беларуска-літоўскія рэгіянальныя кантакты ў сістэме інтэрферэнтных з’яў полікультурнай зоны / Л. Плыгаўка – Мінск : Рэсп. ін-т выш. шк., 2001. – 39 с.
7. *Плыгаўка, Л.* Сацыялінгвістычная сітуацыя ў сучаснай Літве / Л. Плыгаўка // Slovenska-slovaské jazykově, literarne a kulturne vzťahy. – Prešov, 2007. – С. 210–218.
8. *Плыгаўка, Л.* Беларуская мова ў Літве: сацыякультурны і лінгвістычны аспекты / Л. Плыгаўка. – Vilnius : Vilniaus ped. univ. leidykla, 2009. – 340 с.
9. *Kalba ir tarpkultūririe komunikacija / L. Plygavka.* – Vilnius : Vilniaus ped. univ. leidykla, 2009. – 190 p.
10. Архіў Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору. – Ф. 6. Воп. 14. Спр. 226.
11. Виленский музей [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vilnia.com/museum/default.asp?newsId=16>. – Дата доступа : 18.11.2014 г.
12. Рунь / заснавальнік Таварыства беларускай культуры ў Літве. – Вільнюс. – 1997–2001.
13. *Чэжман, В.* Над этнічнай і моўнай мапай палякаў Літвы / В. Чэжман // Рунь. – 1996. – № 4. – С. 6.
14. Статистика Литвы [Электронный ресурс] // Литовский Департамент статистики. – Режим доступа : <http://www.stat.gov.lt/07.pdf>. – Дата доступа : 18.11.2014 г.

Т. М. Саўчук (Мінск)

СПЕЦЫФІКА ЭМПІРЫЧНАЙ АРГУМЕНТАЦЫІ Ў БЕЛАРУСКА- І РУСКАМОЎНАЙ ГУМАНІТАРЫСТЫЦЫ

Зварот да эмпірычнай аргументацыі ў дыскурсе гуманітарных навук – натуральная і таму пашыраная з’ява. Абгрунтаванне новых ідэй, доказ гіпотэз, падтрымка пэўных пунктаў погляду звычайна прадугледжвае выкарыстанне не толькі тэарэтычных разважанняў, але і фактычных даных. Прыватныя выпадкі, да якіх апелюе аргументатар падчас доказу тэзіса, уваходзячы ў структуру аргументацыі, набываюць статус фактаў і ўтвараюць асобую – фактуальную, або эмпірычную, мадэль аргументацыі. Выкарыстанне фактуальных схем у аргументатыўнай практыцы грунтуецца на ўніверсальным механізме іх уздзеяння: калі рэцыпіент згаджаецца з эмпірычнымі аргументамі, ён абавязкова прымае і тэзіс на падставе канвенцыянальнай (узгодненай і агульнаўсвядомленай) сувязі паміж складнікамі аргументацыі.

Аналіз навуковых артыкулаў камунікатыўных накірункаў гуманітарыстыкі (сацыялогіі, псіхалогіі, культуралогіі, лінгвістыкі, журналістыкі) дае падставу меркаваць, што эмпірычная аргументацыя ў навукова-гуманітарным дыскурсе характарызуецца спецыфічнасцю, крыніца якой – своеасаблівасць гэтага тыпу дыскурсу.